

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ และเพื่อศึกษาปัญหาของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในประเทศไทยพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีสมมติฐานของการศึกษาว่า มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ ปัญหาเกี่ยวกับวิธีให้ความยินยอมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล และปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า

สิทธิส่วนบุคคลในประเด็นเรื่องของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการตระหนักและรับรู้ถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ โออีซีดี (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD) ได้จัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว และการไหลเวียนของข้อมูลส่วนบุคคลข้ามเขตแดน (Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data) ในปี ค.ศ. 1980 และแก้ไขในปี ค.ศ. 2013 ต่อมาในปี ค.ศ. 1981 คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (Council of the European Union) ได้เปิดให้มีการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลและการประมวลผลโดยอัตโนมัติ (Convention for the Protection of Individuals With Regard to Automatic Processing of Personal Data) และ ในปี ค.ศ. 1982 สหภาพยุโรป (European Union) โดยสภาแห่งยุโรป (European Parliament) ได้มีข้อมติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของบุคคลจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล (Resolution on the Protection of the Rights of the Individual in the face of technological Development in Data Processing) ค.ศ. 1990 สหประชาชาติได้มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ที่ถูกจัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ (Guidelines concerning computerized personal data files) ค.ศ. 1995 สหภาพยุโรปได้ออกกฎที่ 95/46 ค.ศ. 1974 (Directive 95/46/EC ค.ศ. 1974)

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้มีการจัดทำกฎหมายที่มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ เช่น ในปี ค.ศ. 1974 สหรัฐอเมริกาได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยความเป็นส่วนตัว (Privacy Act 1974) ในปี ค.ศ. 1993 สวิตเซอร์แลนด์ได้ตรากฎหมายระดับสหพันธรัฐที่เรียกว่ากฎหมายสหพันธรัฐว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Federal Law on Data Protection 1993) ในปี ค.ศ. 1995 โปรตุเกสได้ตราพระราชบัญญัติเพื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Act on the Protection of Personal Data 1995) ในปี ค.ศ. 1996 อิตาลีได้ตรากฎหมายชื่อว่าการคุ้มครองบุคคลและเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Protection of Individuals and Other Subjects With Regard to the Processing of Personal Data 1996) ในปี ค.ศ. 1997 เยอรมันได้ตราพระราชบัญญัติชื่อว่าการคุ้มครองข้อมูลจากกิจการโทรคมนาคม (Teleservices Data Protection Act 1997) และในปี ค.ศ. 1998 อังกฤษได้ตราพระราชบัญญัติชื่อว่าการคุ้มครองข้อมูล (Data Protection Act 1998) จะเห็นได้ว่า ประเทศต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยเริ่มมีการให้ความคุ้มครองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เรื่อยมา กล่าวคือ มีการจัดทำพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุดขึ้นและได้มีการบัญญัติเรื่องของการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนตัวไว้เป็นฉบับแรก คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 35 มาตรา 56 และมาตรา 303(1) นอกจากนี้ยังได้จัดทำพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ขึ้น นอกจากกฎหมายในรูปแบบของพระราชบัญญัติแล้วยังมีกฎหมายที่ถูกตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติอีกด้วย กล่าวคือ ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2553 ประกาศเทศบาลตำบลหนองหลวง เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

ปัญหาทางกฎหมาย ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในประเด็นเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล แต่ประชาชนชาวไทยยังคงถูกล่วงละเมิดในข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองเป็นจำนวนมากและยังไม่ได้รับการคุ้มครองเยียวยาอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลควรที่จะมีกฎหมายกำหนดวิธีการและเงื่อนไขของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ เนื่องจากปัจจุบันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลในวงกว้างและยากต่อการเยียวยาหากว่ามีการจับตัวผู้กระทำการละเมิดมาลงโทษได้ จึงควรที่จะมีกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะนั่นเอง

2. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการให้ความยินยอมให้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล การให้ความยินยอมในการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะหากว่าไม่มีข้อกำหนดวิธีการให้ความยินยอมไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เมื่อมีการลักลอบหรือกระทำละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็อาจที่จะเสียหายได้ กฎหมายของประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างเพียงพอ ทำให้สิทธิส่วนบุคคลของประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจุบันมีปัญหาการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ และสร้างความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทั้งในทางชื่อเสียง เกียรติยศ และความเป็นอยู่ส่วนตัว ตลอดจนผลกระทบในทางเศรษฐกิจทั้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและระบบเศรษฐกิจในภาพรวมอย่างกว้างขวาง แต่ทว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังขาดมาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

5.2 ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยได้เริ่มตระหนักและให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยได้เริ่มจัดให้มีกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน แต่ก็ยังคงเกิดปัญหาที่เป็นการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ ประเทศไทยควรจัดทำกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ดังเช่น สหภาพยุโรปที่ได้ออกกฎ 95/46 ค.ศ. 1974 (Directive 95/46/EC 1974) อิตาลีได้ตรากฎหมายชื่อว่าการคุ้มครองบุคคลและเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับการจัดเก็บ

และประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Protection of Individuals and Other Subjects With Regard to the Processing of Personal Data 1996) อังกฤษ ได้ตรากฎหมายชื่อว่าการคุ้มครองข้อมูล (Data Protection Act 1998) โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีการจัดทำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ขึ้นมาบังคับใช้ในประเทศไทย

5.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการให้ความยินยอมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลนั้น อิตาลีได้ตรากฎหมายชื่อว่าการคุ้มครองบุคคลและเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Protection of Individuals and Other Subjects With Regard to the Processing of Personal Data 1996) ได้กำหนดให้การนำข้อมูลมาใช้ต้องมีเอกสารให้ความยินยอมที่ชัดเจนจากเจ้าของข้อมูลเสียก่อน หากมีการนำเอาหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอิตาลีมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการให้ความยินยอมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลก็จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ โดยตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะและในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ควรที่จะมีการบัญญัติในเรื่องของการให้ความยินยอมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล มีข้อความดังต่อไปนี้

“ในการให้ความยินยอมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลต่อบุคคลอื่น ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องให้ความยินยอมโดยชัดเจนต่อบุคคลที่จะนำเอาข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น

ความยินยอมโดยชัดเจนตามวรรคหนึ่งนั้นจำเป็นต้องเป็นเอกสาร หนังสือ หรือการบันทึกภาพก็ได้ แต่ต้องมีการสื่อความว่าบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้ความยินยอมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลนั้น”

5.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ตามข้อ 3. ควรกำหนดให้มีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลที่ได้รับคามเสียหายหรือถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลดังนี้

มาตรา... “ผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายต่อความลับหรือเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยการดักฟัง บันทึกหรือส่งต่อคำพูดที่บุคคลได้กล่าวขึ้นในลักษณะเป็นการส่วนตัวหรือเป็นความลับโดยมิได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้เครื่องมืออย่างใด หรือโดยการถ่าย การบันทึกหรือการส่งต่อภาพของบุคคลในสถานที่ส่วนบุคคล โดยมิได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้เครื่องมืออย่างใด ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงินจำนวน 1,500,000 บาท¹”

¹ คิดคำนวณตามค่าเงินดอลลาร์ สหรัฐ ในอัตรา 35 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สหรัฐ.

มาตรา... “ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นความลับโดยบุคคลหนึ่งซึ่งได้รับข้อมูลนั้นโดยสภาพของเรื่องหรือโดยตำแหน่งหน้าที่หรืออันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เป็นการชั่วคราว ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงินจำนวน 500,000 บาท²”

มาตรา... “ผู้ใดเปิด ทำลาย ทำให้ล่าช้า หรือส่งกลับโดยเจตนาทุจริต ซึ่งจดหมายที่มีถึงบุคคลภายนอกไม่ว่าจะได้มาถึงจุดหมายปลายทางแล้วหรือไม่ก็ตาม หรือการอ่านข้อความภายในจดหมายโดยการฉ้อฉล ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงิน 1,500,000 บาท³”

มาตรา... “นิติบุคคลผู้ที่เป็นผู้ดูแลข้อมูลบุคคลแล้วมีการนำเอาข้อมูลส่วนบุคคลไปจำหน่ายหรือเปิดเผยให้กับบุคคลภายนอกทราบ เช่น หมายเลขโทรศัพท์ เป็นต้น ผู้ที่มีอำนาจกำกับดูแลนิติบุคคลนั้น ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินกว่า 100,000 บาท⁴”

² คิดคำนวณตามค่าเงินดอลลาร์ สหรัฐ ในอัตรา 35 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สหรัฐ.

³ คิดคำนวณตามค่าเงินดอลลาร์ สหรัฐ ในอัตรา 35 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สหรัฐ.

⁴ คิดคำนวณตามค่าเงินดอลลาร์ สหรัฐ ในอัตรา 35 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สหรัฐ.